

RAADSINFORMATIEBRIEF

VAN HET COLLEGE VAN B&W

VOOR de gemeenteraad

CC

DATUM 15 oktober 2024

ONDERWERP Artikel 213a Onderzoek Verantwoord middelengebruik

Beste meneer, mevrouw,

Middels deze raadsinformatiebrief informeren wij uw gemeenteraad inzake het uitgevoerde onderzoek naar het verantwoord middelengebruik naar aanleiding van het onderzoeksplan doelmatigheid en doeltreffendheid 2023.

Onderstaand de samenvatting met daarin de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek en daarnaast in de bijlage het volledige onderzoek. Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Het onderzoek is uitgevoerd in nauwe afstemming met de medewerkers die betrokken zijn bij de uitvoering en de beleidsontwikkeling rondom het verantwoord middelengebruik. Dit is gedaan middels het opleveren van verschillende documenten zijnde beleidsstukken. Daarnaast is er een algemeen interview geweest met een medewerker van het Sociaal Domein.

De conclusie van het onderzoek is dat het Uitvoeringsprogramma Gezondheidsbeleid en specifiek het onderdeel Verantwoord Middelengebruik deels aantoonbaar doeltreffend en doelmatig uitgevoerd is. Het uitvoeringsprogramma en het Actieplan hebben bijgedragen aan het stabiliseren en verminderen van middelengebruik in de gemeente. Er zijn positieve stappen gezet in samenwerking tussen partners, een afname van zware alcoholgebruikers onder 65-plussers, en een dalende trend in harddrugs- en wietgebruik onder jongeren, ondanks een recente toename. Het blijft echter moeilijk vast te stellen of de inspanningen van de gemeente Krimpenerwaard direct hebben geleid tot deze afname, gezien de invloed van andere factoren zoals initiatieven van ketenpartners en landelijke campagnes. Onderstaand ook de belangrijkste aanbevelingen uit de rapportage als ook de managementreactie in samenvatting. De volledige aanbevelingen en managementreactie zijn terug te lezen in de rapportage.

Samenvatting aanbevelingen onderzoeksrapportage:

- 1) Benchmark niet alleen met regio Midden-Holland, maar ook met interne vergelijkingscijfers
- 2) Beoordeel kritisch of niet uitgevoerde inspanningen uit het uitvoeringsprogramma alsnog uitgevoerd moeten worden of voer deze gemotiveerd af.
- 3) Maak specifieke budgetten voor specifieke uitvoeringsprogramma's beter inzichtelijk in de administratie waardoor de monitoring en verantwoording gemakkelijker is.
- 4) Leg in nieuwe uitvoeringsprogramma's duidelijker vast welke afwijkingen er zijn ten opzichte van het voorgaande uitvoeringsprogramma en de bovenliggende beleidsnota's en motiveer de afwijkingen.

Reactie college:

Het college onderschrijft de uitkomsten van het onderzoek. We willen benadrukken dat een deel van de aanbevelingen reeds opgenomen is in het nieuwe uitvoeringsprogramma Gezondheid waarin het project Opgroeien in een Kansrijke Omgeving een belangrijk pijler is onder de ambitie om het middelengebruik te verminderen. We zullen daarin actief optrekken met ketenpartners.

De aanbevelingen in het rapport zijn herkenbaar en worden door ons overgenomen, waarbij:

- we ook interne vergelijkingscijfers gebruiken voor de monitoring;
- we kritisch kijken beoordelen of niet uitgevoerde inspanningen alsnog tot uitvoer moeten komen;
- we de allocatie van budgetten onderzoeken ten einde beter te kunnen monitoren;
- we afwijkingen tussen nieuwe en afgelopen uitvoeringsprogramma's en de bovenliggende beleidsnota's beter in beeld brengen en motiveren.

Bijlagen RIB: Artikel 213a Onderzoeksrapport Verantwoord middelengebruik

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Krimpenerwaard,
de secretaris,

de burgemeester,

J. Hennip

ir. J. Beenakker

Onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van verantwoord middelengebruik

Titelpagina

Onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van verantwoord middelengebruik

Datum uitvoering: 2023/2024

Uitgevoerd door: Jill de Jong

Team: Concern control

Voorwoord

Artikel 213a van de Gemeentewet verplicht het college periodiek onderzoek te doen naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van het door hem gevoerde bestuur. In juli 2023 is de Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid bestuur Krimpenerwaard 2023 vastgesteld.

In deze verordening wordt verstaan onder:

- A. Doelmatigheid: De mate waarin de gewenste prestaties en beoogde maatschappelijke effecten worden gerealiseerd met de beschikbare middelen.
- B. Doeltreffendheid: De mate waarin de gewenste prestaties en beoogde maatschappelijke effecten van het beleid daadwerkelijk worden behaald.

In het onderzoeksplan 2024 zijn er twee onderzoeksobjecten geselecteerd, waarvan één onderwerp verantwoord middelengebruik is. In dit rapport worden de uitkomsten van het onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het verantwoord middelengebruik gepresenteerd.

Samenvatting

Op 4 februari 2020 heeft de gemeenteraad de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020-2023 vastgesteld, met als een van de speerpunten verantwoord middelengebruik, dat alcohol-, drugs- en tabaksgebruik omvat. Op 29 september 2020 werd het Uitvoeringsprogramma bij de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020-2023 vastgesteld door het college.

De hoofdvraag voor het onderzoek naar verantwoord middelengebruik was: In hoeverre hebben de inspanningen zoals benoemd in het Uitvoeringsprogramma bij de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020 – 2023 en het Actieplan integrale aanpak middelengebruik 2021/2022 bijgedragen aan de doelstelling om het middelengebruik in de gemeente minimaal te stabiliseren en bij voorkeur verder te laten dalen?

De gemeente Krimpenerwaard richtte zich op drie speerpunten:

- Speerpunt 1: We hebben een integrale aanpak middelengebruik. Dit omvat alcohol, roken en drugs.
- Speerpunt 2: We werken toe naar een Rookvrije Generatie in 2040.
- Speerpunt 3: We willen zwaar alcoholgebruik onder 65-plussers verminderen.

Voor **speerpunt 1** kan geconcludeerd worden dat het Actieplan integrale aanpak middelengebruik 2021/2022 is ontwikkeld, met een focus op alcohol, drugs en roken. Echter, door de onvoorziene omstandigheden van de COVID-19-pandemie heeft de implementatie van het plan vertraging opgelopen. Desondanks is er daadwerkelijk vooruitgang geboekt met de oplevering van een actieplan.

Voor **speerpunt 2** kan worden geconcludeerd dat uit de beoordeling van de daadwerkelijke inspanningen voor een rookvrije generatie blijkt dat niet alle beoogde acties zijn uitgevoerd. Het aantal jongeren dat ooit sigaretten of shag heeft gerookt is gestegen in 2023. Een mogelijke oorzaak hiervoor is dat niet alle beoogde acties zijn uitgevoerd of dat de populariteit is toegenomen.

Voor **speerpunt 3** kan geconcludeerd worden dat het percentage overmatige drinkers en zware drinkers onder ouderen in de gemeente Krimpenerwaard is gedaald. Uit de volwassenenmonitor bleek een grote verbetering in de resultaten bij de doelgroep 65+ zonder extra inspanningen. Tussentijds is besloten om geen verdere inspanningen te leveren voor alcoholgebruik onder ouderen, omdat het team verbeteringen constateerde in de cijfers. De behaalde resultaten kunnen niet volledig worden toegeschreven aan de inspanningen van de organisatie.

De conclusie is dat de doelstelling om het middelengebruik te stabiliseren en te laten dalen gedeeltelijk is behaald. Er zijn stappen gezet in de samenwerking tussen partners, het aantal zware alcoholgebruikers onder 65-plussers is afgenomen. Er is een dalende trend in het gebruik van harddrugs onder jongeren en sinds 2008 er een dalende trend in het gebruik van wiet en hasj onder jongeren, ondanks een recente toename.

Hoewel er vooruitgang is geboekt, zijn er toch nog aanbevelingen om de effectiviteit van de maatregelen verder te vergroten.

- Cijfermatig: Formuleer specifieke, meetbare doelstellingen (SMART) en vergelijk intern om inzicht te krijgen in eigen trends. Dit helpt om de prestaties nauwkeuriger te monitoren en bij te sturen waar nodig;
- Overige inspanningen: Voer niet-uitgevoerde acties alsnog uit, vooral waar cijfers verbeteringen laten zien. Denk hierbij aan voorlichting aan 65-plussers over de risico's van alcoholgebruik. Evalueer waarom bepaalde acties niet zijn uitgevoerd en neem deze mee in het nieuwe Uitvoeringsprogramma Gezondheid 2024-2027 "Samen Vitaal!";
- Budgetten toebehorend aan een specifiek uitvoeringsprogramma: Budgetten toebehoren aan een specifiek uitvoeringsprogramma om zo de financiële administratie inzichtelijk te maken, zodat er op een eenvoudige manier inzicht verkregen kan worden in de mate waarin budgetten voor bepaalde doelstellingen ook besteed worden aan het uitvoeren van de daartoe opgevoerde inspanningen;
- Uitvoeringsprogramma Gezondheid 2024-2027 "Samen Vitaal!": Dit nieuwe programma sluit beter aan op de huidige trends. Dit uitvoeringsprogramma hangt rechtstreeks onder het IBK sociaal

domein en niet meer onder een aparte nota gezondheidsbeleid. Het omvat nu ook nicotineverslaving, inclusief snus en vaperen. Het is belangrijk om de continuïteit en rationale achter beleidskeuzes duidelijk te maken, vooral waar doelstellingen uit de Nota Gezondheid 2020-2023 niet worden voortgezet. Daarnaast blijven de cijfermatige aanbevelingen uit het vorige programma relevant. Het is belangrijk om deze aanbevelingen te blijven volgen en te evalueren om de effectiviteit van de maatregelen te waarborgen en waar nodig bij te sturen.

Inleiding

Op 4 februari 2020 is door de gemeenteraad de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020-2023 vastgesteld. Deze nota kent een aantal speerpunten waarop inspanningen benodigd werden geacht. Eén van de speerpunten is het verantwoord middelengebruik. Verantwoord middelengebruik beslaat de onderdelen alcoholgebruik, drugsgebruik en tabaksgebruik. Voor deze drie onderdelen zijn in de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020-2023 ook vergelijkingscijfers opgenomen waarin de gemeente Krimpenerwaard vergeleken is met de regio Midden-Holland en Nederland. Ook is op 29 september 2020 het 'Uitvoeringsprogramma bij de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020 – 2023' vastgesteld door het college.

De hoofdvraag voor het onderzoek naar verantwoord middelengebruik is:

- In hoeverre hebben de inspanningen zoals benoemd in het Uitvoeringsprogramma bij de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020 – 2023 en het Actieplan integrale aanpak middelengebruik 2021/2022 bijgedragen aan de doelstelling om het middelengebruik in de gemeente minimaal te stabiliseren en bij voorkeur verder te laten dalen?

Het onderzoeksplan voor het onderzoek verantwoord middelengebruik is weergegeven in onderstaande tabel:

Onderzoeksobject	Verantwoord middelengebruik
Reikwijdte van het onderzoek	Hebben de inspanningen zoals benoemd in het Uitvoeringsprogramma bij de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020 – 2023 en het Actieplan integrale aanpak middelengebruik 2021/2022 bijgedragen aan de doelstelling uit de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard om het middelengebruik in de gemeente Krimpenerwaard minimaal te stabiliseren en bij voorkeur verder te laten dalen.
Onderzoeksmethode	Door middel van interviews, analyses van processen en administraties en het bestuderen van zaken en documenten vaststellen hoe de inspanningen uit het Uitvoeringsprogramma bij de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020 – 2023 hebben bijgedragen aan doelstellingen uit de Nota gezondheid gemeente Krimpenerwaard voor het stabiliseren of verder laten dalen van het middelengebruik in de gemeente Krimpenerwaard en of dit doelmatig en doeltreffend gebeurt.
Doorlooptijd	Het onderzoek wordt uitgevoerd in het 1 ^e halfjaar 2024.
Wijze van uitvoering	Het onderzoek wordt uitgevoerd door het ambtelijk apparaat.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	6
Hoofdstuk 1: Inhoudelijke verkenning.....	8
Hoofdstuk 2: Resultaten.....	9
Hoofdstuk 3: Conclusie.....	18
Hoofdstuk 4: Aanbevelingen.....	20
Bijlage 1: Hoor en wederhoor.....	22

Hoofdstuk 1: Inhoudelijke verkenning

Door deel te nemen aan de Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden (RDOG HM) en het lokale gezondheidsbeleid geeft de gemeente uitvoering aan wettelijke taken op grond van de Wet publieke gezondheid (Wpg). Voor het lokale gezondheidsbeleid is vooral de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) van belang.

De gemeenteraad heeft op 4 februari 2020 de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020-2023 vastgesteld en ter uitvoering van de nota is op 29 september 2020 het 'Uitvoeringsprogramma bij de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020 – 2023' vastgesteld door het college.

Op basis van de gesprekken met verschillende ketenpartners, cijfers van de GGD en de diverse landelijke actieprogramma's zijn vijf hoofdthema's benoemd. Eén van de onderwerpen is het verantwoord middelen gebruik (alcohol, drugs, roken).

Per thema zijn doelen gesteld, die concreet vorm krijgen in het uitvoeringsprogramma. Per thema worden acties beschreven die bijdragen aan de doelstellingen van de gezondheidsnota. Veel acties zijn nieuw, terwijl een deel van de acties een voortzetting is van bestaande afspraken of bestaande samenwerkingsverbanden.

Het thema verantwoord middelengebruik omvat tabak-, alcohol- en drugsgebruik. Het terugdringen van roken en alcoholgebruik zijn twee van de drie thema's van het Nationaal Preventieakkoord, omdat ze tot de grootste oorzaken van ziekte last behoren.

De gemeente Krimpenerwaard zet voor verantwoord middelengebruik in op drie speerpunten:

- Speerpunt 1: We hebben een integrale aanpak middelengebruik. Dit omvat alcohol, roken en drugs.
  - De integrale aanpak middelengebruik is gericht op het terugdringen van middelengebruik onder zowel jongeren, volwassenen als ouderen. We willen dat verschillende partijen elkaar (beter) leren kennen en samenwerken op het gebied van preventie, vroeg signalering, repressie en hulpverlening. De gehele aanpak integraal middelengebruik volgt in 2020 in samenwerking met Team Openbare Orde en Veiligheid.
- Speerpunt 2: We werken toe naar een Rookvrije Generatie in 2040.
  - We willen dat ieder kind dat geboren wordt de kans krijgt om rookvrij op te groeien. De generatie die zij vormen in 2040, wordt om die reden de 'Rookvrije Generatie' genoemd. Hiervoor worden landelijke maatregelen getroffen, zoals de verplichting om vanaf augustus 2020 een rookvrij schoolterrein te hebben. Als gemeente willen we de komende jaren meer plaatsen waar veel kinderen komen rookvrij maken. Dit doen we in samenwerking met GGD Hollands Midden.
- Speerpunt 3: We willen zwaar alcoholgebruik onder 65-plussers verminderen.
  - Uit de cijfers van de GGD blijkt dat er in de periode van 2009 tot en met 2016 een stijgende trend is van het percentage ouderen dat overmatig en zwaar drinkt. In 2016 was 9% van de 65-plussers een zware drinker. Hiermee horen we tot de hoogste scorende gemeenten in Hollands Midden.

Hoofdstuk 2: Resultaten

De hoofdvraag van het onderzoek is in hoeverre de inspanningen zoals benoemd in het Uitvoeringsprogramma bij de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020 – 2023 en het Actieplan integrale aanpak middelengebruik 2021/2022 hebben bijgedragen aan de doelstelling om het middelengebruik in de gemeente minimaal te stabiliseren en bij voorkeur verder te laten dalen?

Bij de Nota Gezondheid 2020 – 2023 omvat het verantwoord middelen gebruik drie categorieën, namelijk: tabak-, alcohol- en drugsgebruik. Waarbij er doelstellingen zijn geformuleerd voor jongeren, volwassenen en ouderen.

Voor de onderzoeksperiode in dit rapport zijn de meest recente cijfers geselecteerd. Deze cijfers zijn afkomstig van eengezonderhollandsmidden.nl. Daarnaast zijn er ook gegevens van meerdere jaren opgenomen om trends in middelengebruik te illustreren. Door deze historische data te analyseren, kunnen we een beter inzicht krijgen in de ontwikkelingen en patronen van middelengebruik over de tijd. Wanneer bepaalde jaren niet worden weergegeven, komt dit doordat de GGD in die jaren geen data heeft uitgevraagd bij de doelgroepen.

2.1 Effectiviteit van de maatregelen

Om de hoofdvraag te beantwoorden, vergelijkt deze paragraaf per thema de oorspronkelijke situatie (nulmeting), de nagestreefde doelen (uit het uitvoeringsprogramma) en de huidige stand van zaken (meest actuele score). In deze paragraaf worden de meest opmerkelijke bevindingen uitgelicht.

2.1.1 Integrale aanpak

Een van de kernambities van de Nota Gezondheid 2020 – 2023 is het stimuleren van een betere samenwerking tussen partijen. Het doel is om een aanhoudende positieve trend te realiseren en beter of vergelijkbaar te scoren dan de (andere gemeenten in de) regio Hollands Midden. Hierbij wordt gekeken naar het terugdringen van het gebruik van alcohol, sigaretten en drugs. In dit kader is het Actieplan integrale aanpak middelengebruik 2021/2022 ontwikkeld, met een focus op alcohol, drugs en roken. Dit plan richtte zich in het bijzonder op jongeren en had als doel om preventieve maatregelen en bewustwording te bevorderen. Echter, door de onvoorziene omstandigheden van de COVID-19-pandemie, heeft de implementatie van het plan vertraging opgelopen. Desondanks is er daadwerkelijk een inspanning geboekt met de oplevering van een actieplan.

In de onderstaande tabel worden de inspanningen weergegeven die gericht zijn op de samenwerking tussen diverse partners. De tabel toont aan dat samenwerking is gestimuleerd, maar dat het niet gelukt is om alle organisaties erbij te betrekken.

Beoogde inspanningen	Werkelijke inspanning
Er is een overzicht van welke organisatie wat doet in de aanpak middelengebruik en dit overzicht is bekend bij de organisaties die een rol hebben in de aanpak middelengebruik.	Een van de stappen was het aansluiten op de te vernieuwen sociale kaart (daar is druk aan gewerkt en deze is in 2023 opgeleverd). Daarnaast is er een activiteitenoverzicht gemaakt. Het overzicht van welke organisatie wat doet is niet compleet. Niet alle organisaties hebben een lijst aangeleverd en het overzicht is nog niet gedeeld met alle organisaties
Er is een werkgroep van kernpartners die zich committeert aan gezamenlijk doelen.	Er bestaat wel een werkgroep met kernpartners, namelijk het Netwerk Jeugd en Veiligheid. Thema's die besproken worden zijn echter breder dan alleen middelengebruik. Bovendien is het doel van dit overleg om elkaar op de hoogte te houden van wat er speelt binnen de gemeente. Er wordt niet gewerkt aan gezamenlijke doelen. Er zijn wel expertbijeenkomsten Jeugd georganiseerd met kernpartners, waarbij middelengebruik een gesprekstema was. Deze

	bijeenkomsten hebben niet geleid tot een werkgroep met gezamenlijke doelen.
De gemeente stimuleert samenwerking en doorverwijzing tussen partijen als kerken, verenigingen en welzijnswerk; hiervoor organiseren we bijeenkomsten.	Samenwerking is op verschillende manieren gestimuleerd (bijvoorbeeld door middel van (account)gesprekken, voorwaarden subsidieregeling Gezondheid). Er zijn echter geen bijeenkomsten georganiseerd.
Voor de herkenbaarheid van uitingen van de integrale aanpak middelengebruik maken we in samenwerking met de afdeling communicatie een communicatieplan.	Het maken van een communicatieplan is niet gelukt. De coronacrisis had prioriteit bij de Team Communicatie.

Tabel 1 (Bron: Uitvoeringsprogramma bij de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020 – 2023)

2.1.2 Alcohol

Een van de doelstellingen van de Nota Gezondheid 2020 – 2023 is het reduceren van het alcoholgebruik onder ouderen (65+) tot een niveau dat beter of gelijk is aan de cijfers van Hollands Midden. In de nota worden de indicatoren voor het alcoholgebruik onder ouderen (nulmeting) gebruikt van 9% zware drinkers in de gemeente Krimpenerwaard (KW) in 2016, vergeleken met 7% zware drinkers in Hollands Midden (HM). Volgens de meest recente cijfers uit 2022 is het percentage overmatige drinkers en zware drinkers onder ouderen in de gemeente Krimpenerwaard gedaald, terwijl de cijfers voor Hollands Midden onveranderd zijn gebleven. Hierdoor scoort de gemeente Krimpenerwaard nu beter dan Hollands Midden op dit gebied.

Cijfers kwaliteitsmonitor Ouderen 65+ jaar					
Overmatig drinken KW %	2009	2012	2016	2020	2022
	6	8	10	7	6
Zwaar drinken KW %	2009	2012	2016	2020	2022
	4	5	9	4	4
Overmatig drinken HM %	2009	2012	2016	2020	2022
	10	10	10	8	8
Zwaar drinken HM %	2009	2012	2016	2020	2022
	7	6	7	5	5

Tabel 2 (Bron: eengezonderhollandsmidden.nl)

Hoewel uit de tabel blijkt dat de doelstelling is behaald, zijn de daadwerkelijke inspanningen van de gemeente beperkt. De volwassenenmonitor liet zonder extra inspanning significante verbeteringen zien in de uitkomsten bij de doelgroep 65-plussers. Doordat de organisatie constateerde dat het goed ging bij de doelgroep 65-plussers, hebben zij de focus verlegd naar jongeren, zie onderstaande tabel.

Beoogde inspanningen alcoholgebruik ouderen	Werkelijke inspanning alcoholgebruik ouderen volgens organisatie
We geven voorlichting aan 65-plussers en hun netwerk over de gevolgen en risico's van alcoholgebruik in samenwerking met welzijnsorganisatie en kerken. We richten ons in eerste instantie op de kernen met een relatief hoog alcoholgebruik onder 65-plussers	Volgens de organisatie lag de prioriteit bij de jongeren. Uit de volwassenenmonitor bleek een grote verbetering in de resultaten bij de doelgroep 65+ zonder extra inspanningen. De organisatie geeft aan dat de beoogde inspanningen niet meer nodig zijn.
We onderzoeken hoe we 65-plussers kunnen motiveren actief bezig te zijn met het verminderen van hun alcoholgebruik.	
We stimuleren ouderen om mee te doen met landelijke campagnes, zoals 'Ik Pas'	

Tabel 3 (Bron: Uitvoeringsprogramma bij de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020 – 2023)

De behaalde resultaten kunnen daarom niet toegeschreven worden aan inspanningen van de organisatie, maar kunnen het resultaat zijn van andere initiatieven, zoals de sluiting van horecagelegenheden vanwege de pandemie of landelijke campagnes.

2.1.3 Drugs

De tabel toont de percentages van jongeren in het tweede en vierde jaar van het voortgezet onderwijs (VO) die ooit of recentelijk harddrugs of wiet/hasj hebben gebruikt.

Cijfers kwaliteitsmonitor Jeugd (2e/4e jaar VO)				
Ooit harddrugs gebruikt KW %	2013	2019	2021	2023
	2	1,1	3,3	1,4
Recent harddrugs gebruikt KW %	2013	2019	2021	2023
	0,4	0,3	1,4	0,6
Ooit harddrugs gebruikt HM %	2013	2019	2021	2023
	2,2	1,3	2,5	2
Recent harddrugs gebruikt HM %	2013	2019	2021	2023
	0,7	0,5	0,9	0,8
Ooit wiet of hasj gebruikt KW %	2008	2019	2021	2023
	11,4	6,8	9,3	8,1
Recent wiet/hasj gebruikt KW %	2008	2019	2021	2023
	5,2	3,3	4,8	5,8
Ooit wiet of hasj gebruikt HM %	2008	2019	2021	2023
	18,6	8,1	8,1	9,8
Recent wiet/hasj gebruikt HM %	2008	2019	2021	2023
	8,9	4,1	4,3	5,7

Tabel 4 (Bron: eengezonderhollandsmidden.nl)

Het gebruik van harddrugs en wiet/hasj in Hollands Midden (HM) is over het algemeen hoger dan in de gemeente Krimpenerwaard (KW). In Krimpenerwaard zien we een afname bij "ooit harddrugs gebruikt", met een opvallende stijging rond 2021, gevolgd door een daling. Het recente gebruik volgt een vergelijkbaar patroon. Het ooit gebruik van wiet/hasj vertoont een dalende trend sinds 2008, met een recente toename.

In Hollands Midden is de situatie anders. Het ooit gebruik van harddrugs toont een lichte daling, terwijl het recente gebruik relatief stabiel is met kleine schommelingen. Het ooit gebruik van wiet/hasj laat een significante daling zien sinds 2008, maar ook hier zien we een recente stijging.

De gemeente Krimpenerwaard kent grotere schommelingen in het gebruik van harddrugs, met een significante piek in 2021, terwijl Hollands Midden een meer geleidelijke verandering laat zien met minder extreme fluctuaties. Voor wiet/hasj is er in beide regio's een daling sinds 2008, maar Hollands Midden vertoont een recentere toename dan Krimpenerwaard.

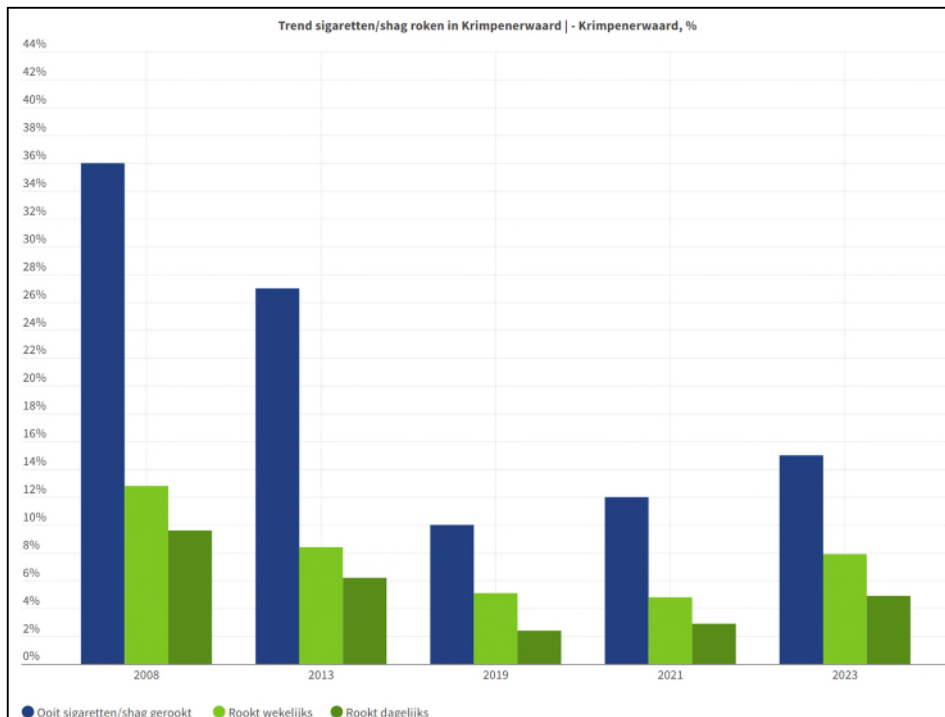
Deze patronen kunnen erop wijzen dat de COVID-19-pandemie, met de lockdowns tussen 2020 en 2022, een grotere impact heeft gehad op het drugsgebruik in Krimpenerwaard. De doelstellingen van de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020-2023 waren om het drugsgebruik onder jongeren uit voormalige gemeente Nederlek¹ en de kern Schoonhoven te stabiliseren of te verbeteren ten opzichte van Hollands Midden. Echter, door het ontbreken van specifieke gegevens per kern, is het moeilijk om de resultaten te beoordelen. Het lijkt erop dat het recente gebruik van wiet/hasj een groter probleem vormt.

¹ Nederlek was een voormalige gemeente, bestaande uit de huidige kernen Lekkerkerk en Krimpen aan de Lek. In de Nota Gezondheid van de gemeente Krimpenerwaard 2020-2023 wordt Nederlek genoemd als een van de voormalige gemeenten van de Krimpenerwaard waarbij jongeren significant lager scoorde dan de regio op de vragen 'Heb je ooit hasj/wiet gebruikt?' en 'Heb je recent hasj/wiet gebruikt?'. Jongeren uit Schoonhoven scoorde daarentegen significant hoger dan de regio.

De geplande inspanningen om het drugsgebruik aan te pakken, zoals het organiseren van wijkbijeenkomsten, zijn door de pandemie niet gerealiseerd. Er zijn wel expertbijeenkomsten voor de jeugd gehouden, waarbij drugsgebruik besproken werd, maar deze hebben niet geleid tot een werkgroep met gezamenlijke doelstellingen.

2.1.4 Roken

Navolgende grafiek illustreert het percentage jongeren in het tweede en vierde jaar van het voortgezet onderwijs (VO) dat ooit sigaretten of shag heeft gerookt (blauw), wekelijks roken (lichtgroen) en dagelijks roken (donkergroen). De grafiek laat een afname zien van het percentage jongeren dat ooit heeft gerookt over de jaren. Een significante daling is waarneembaar sinds de laatste meting in 2013, mogelijk als gevolg van de verhoging van de rookleeftijdsgrens naar 18 jaar per 1 januari 2014. Desondanks is er in 2023 een toename geconstateerd.

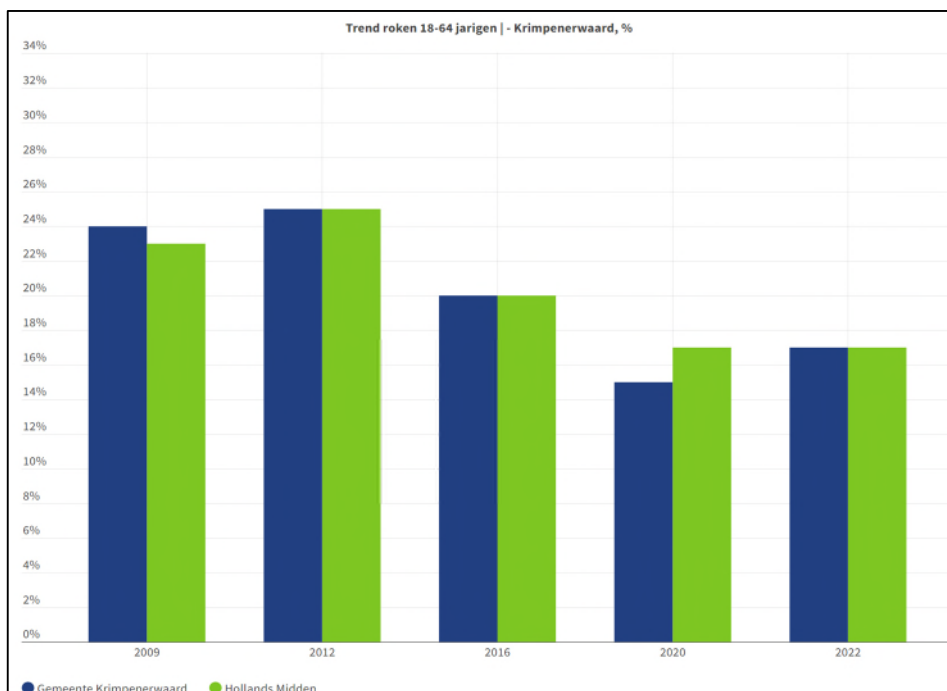
Grafiek 1 (Bron: eengezonderhollandsmidden.nl)

De doelstelling van de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020-2023 is om tegen 2040 een rookvrije generatie te realiseren. Uit de grafieken blijkt dat het aantal jongeren dat ooit sigaretten of shag heeft gerookt (blauw) in 2023 is gestegen.

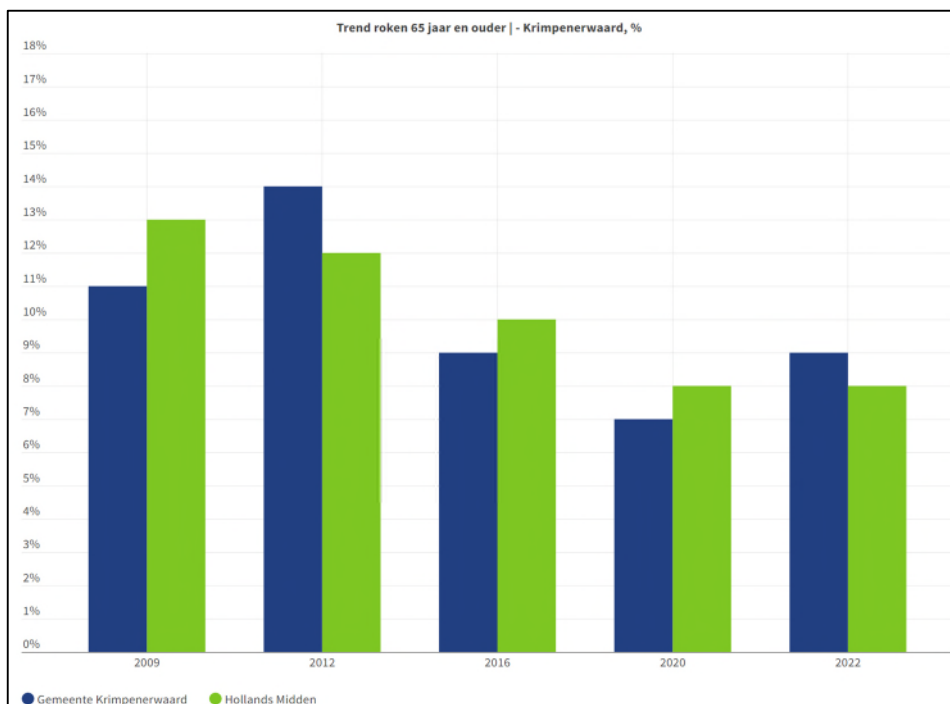
Beoogde inspanningen rokende jongeren	Werkelijke inspanning rokende jongeren volgens de organisatie
We communiceren actief over de Rookvrije Generatie.	De organisatie geeft aan dat dit onvoldoende heeft plaatsgevonden, dit is nog in afwachting van het op te stellen Communicatieplan. Het rookvrij maken van openbare speelplekken is wel actief gecommuniceerd
We nemen de wens om speelplekken/speeltuinen in de gemeente rookvrij te maken op in de eerstvolgende wijziging van de Algemene Plaatselijke Verordening	Alle openbare speelplekken zijn rookvrij gemaakt, door het plaatsen van rookvrij -tegels. In overleg met Team Openbare Orde en Veiligheid is besloten dit niet op te nemen in de Algemene Plaatselijke Verordening, omdat het moeilijk te handhaven is. Het is de bedoeling dat rokers én niet-rokers samen werken aan het rookvrij houden van de speelplekken (nieuwe gedragsnorm).
We gaan met locatie vertegenwoordigers van locaties waar veel kinderen komen, zoals jeugd- en jongerenwerk, sportverenigingen en evenementen, in gesprek over het voeren van een rookvrij beleid en nemen dit op in de subsidieverlening	De beoogde inspanning is geleverd en opgenomen in de subsidieregeling.
We geven Team:Fit de opdracht om in samenwerking met Team Sportservice Krimpenerwaard sportverenigingen te begeleiden bij het rookvrij worden.	De opdracht is uitgezet, maar het heeft er nog niet toe geleid dat alle sportverenigingen in de Krimpenerwaard rookvrij zijn.
We hebben jaarlijks minimaal vijf communicatie uitingen over de Rookvrije Generatie.	De organisatie geeft aan dat dit niet behaald is, dit is nog in afwachting van het op te stellen Communicatieplan. Het rookvrij maken van openbare speelplekken is wel actief gecommuniceerd

Tabel 5 (Bron: Uitvoeringsprogramma bij de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020 – 2023)

Bij de evaluatie van de werkelijke inspanningen voor een rookvrije generatie blijkt dat niet alle beoogde acties zijn uitgevoerd. Uit de recente evaluatie blijkt dat het percentage rokers onder volwassenen en ouderen is toegenomen. Het rookpercentage onder volwassenen in Krimpenerwaard is nu vergelijkbaar met dat van Hollands Midden, waar de cijfers stabiel zijn gebleven (grafiek 2). Opmerkelijk is dat de rookcijfers voor ouderen in Krimpenerwaard hoger zijn dan die in Hollands Midden, dat ook op dit vlak een stabiele trend laat zien (grafiek 3).

Grafiek 2 (Bron: eengezonderhollandsmidden.nl)

Grafiek 3 (Bron: eengezonderhollandsmidden.nl)

2.1.5 Nieuwe ontwikkelingen

Het is belangrijk om te vermelden dat wekelijks “vapen”² niet is meegenomen in de grafiek of de indicatoren van de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020-2023. Toch bedraagt het percentage wekelijkse vapers 14,2% (2023) in de gemeente Krimpenerwaard, hoger dan de 12,7% (2023) in Hollands Midden. Ook heeft 32% van de jongeren in de gemeente Krimpenerwaard ooit gevaped, tegenover 29% (2023) in Hollands Midden.

² Vapen houdt in dat je damp inademt die ontstaat door het verdampen van een vloeistof in een e-sigaret. Deze vloeistof bevat veelal nicotine, smaakstoffen en andere chemicaliën. Het inademen van deze damp geeft de gebruiker een ervaring die lijkt op het roken van een traditionele sigaret.

2.2 Efficiency

Bij dit deel van het onderzoek gaat het om de vraag of de gewenste prestaties en beoogde maatschappelijke effecten worden gerealiseerd met de beschikbare middelen, of nog beter met minder middelen.

In het raadsvoorstel dat de Nota volksgezondheid 2020-2024 vergezeld, is aangegeven *“In de nota wordt een startbudget gevraagd om in 2020 (incidenteel) uitvoering te kunnen geven aan de belangrijkste thema’s van de nota. Het is wenselijk om hier snel mee te kunnen starten. Het gaat om een bedrag van € 100.000. Dit is opgenomen in de begroting 2020, ten laste van de reserve sociaal domein. Deze begroting is op 12 november 2019 door de gemeenteraad goedgekeurd”*.

In het Uitvoeringsprogramma bij de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020-2023, dat door het college op 29 september 2020 vastgesteld is, wordt een nadere onderverdeling gemaakt voor de verschillende thema’s in speerpunten.

Meer specifiek is voor het verantwoord middelengebruik het volgende geraamd:

Interventie	Resultaat/doelstelling	Budget	Termijn
Speerpunt 1: er is een integraal plan middelengebruik.	Door betere samenwerking tussen partijen zetten we de positieve trend door en scoren we beter of gelijk in de regio Hollands Midden. Hierbij wordt gekeken naar het gebruik van alcohol, sigaretten en drugs.	€ 15.000,00 Voor bijeenkomsten, scholing, lesprogramma’s op scholen.	2020-2023
Speerpunt 2: we werken toe naar een Rookvrije Generatie	Het aantal rookvrije kindomgevingen (school-, sport- en speelterreinen) neemt jaarlijks toe. We hebben jaarlijks minimaal vijf communicatie uitingen over de Rookvrije Generatie. Vanaf de subsidieregeling 2022 stimuleren we sportverenigingen en evenementen waar veel kinderen komen tot het voeren van een rookvrij beleid. Het aantal rokers in de gemeente daalt verder in de periode 2020-2023.	€ 6.500,00 Voor o.a. promotie, stoeptegels ‘Rookvrije generatie’ en ondersteuning bij rookvrij worden.	2020-2023
Speerpunt 3: zwaar alcoholgebruik onder 65-plussers verminderen.	Het absolute aantal 65- plussers dat zwaar drinkt daalt significant in de periode 2020-2023 ten opzichte van 2016.	€ 6.500,00 Voor voorlichting, motiverende programma’s en communicatie.	2020-2023
Totaal		€ 28.000,00	

Tabel 6 Budget

Van de bovengenoemde budgetten is in ieder geval de actie rondom het stimuleren van de rookvrije omgeving door het aanleggen van stoeptegels herleidbaar in de financiële administratie is opgenomen à € 8.000,-. Voor de andere activiteiten zijn niet direct herleidbare kosten uit de financiële administratie te herleiden. De conclusie zou daarmee kunnen zijn dat slechts een gering bedrag besteed is, maar door de inrichting van de administratie, waarbij budgetten geclusterd en niet per specifieke inspanning, is deze conclusie niet te staven. Daarnaast is het ook zo zijn dat de ambtelijke inspanningen die gedaan zijn, begrepen zijn in de toegerekende loonkosten op het taakveld en niet in separate budgetten.

In de P&C cyclus is de raad over de uitvoering van de inspanningen rondom de nota gezondheid en het onderliggende uitvoeringsprogramma, alsmede bijbehorende budgetten geïnformeerd. Daarbij is niet specifiek ingezoomd op het onderdeel verantwoord middelengebruik maar breed op het uitvoeringsprogramma. Daaruit blijkt, in lijn met de inhoudelijke beoordeling, dat er door COVID-19-pandemie keuzes gemaakt diende te worden, maar ook dat uitgaven lager uitvielen dan begroot of gedekt konden worden uit alternatieve dekkingsbronnen.

Daarnaast is voor het uitvoeringsprogramma Gezondheid een raming gemaakt voor de verwachte kosten. De gerealiseerde kosten zijn € 141.000 lager dan verwacht. Dit heeft verschillende redenen. Ten eerste zijn dit jaar, mede vanwege corona, keuzes gemaakt in welke onderwerpen vanuit dit programma opgepakt konden worden. Ten tweede zijn de gerealiseerde uitgaven lager uitgevallen dan vooraf werd verwacht. Ten derde kon gebruik worden gemaakt van een specifieke uitkering preventieakkoord als dekking voor de lasten en decentralisatie-uitkering kansrijke start.

Bron: Toelichting financiële afwijkingen jaarrekening 2022

Daarnaast is een voordeel bij de lasten van € 38.000 ontstaan op het uitvoeringsprogramma Gezondheid. Reden hiervoor is dat een deel van activiteiten zijn bekostigd vanuit de beschikbaar gestelde coronamiddelen. Zie hiervoor ook de paragraaf COVID-19. Tevens zijn een aantal activiteiten niet of beperkter uitgevoerd door prioritering bij het consultatiebureau Jeugdgezondheidszorg (JGZ).

Bron: Toelichting financiële afwijkingen jaarrekening 2023

In de jaarrekeningen van 2021 tot en met 2023 wordt in de SISA-bijlage de besteding van de Specifieke uitkering lokale preventieakkoorden en preventieaanpakken verantwoord. Ook in latere jaren heeft het Rijk geld beschikbaar gesteld voor o.a. gezondheidsbevordering. Nadat die gelden beschikbaar gekomen zijn, zijn sommige bestedingen uit het uitvoeringsprogramma ten laste van die rijksbijdrage gebracht.

Op grond van de Regeling specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023–2026 is aan Krimpenerwaard de volgende bijdrage toegekend:

	2023	2024	2025	2026
Lokaal Sportakkoord	€ 42.599,00	€ 42.598,00	€ 42.598,00	€ 32.754,00
Brede Regeling Combinatiefuncties	€ 293.279,00	€ 293.274,00	€ 293.274,00	€ 283.318,00
Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 65.537,00	€ 65.536,00	€ 65.536,00	€ 65.507,00
Kansrijke Start	€ 49.153,00	€ 52.429,00	€ 52.429,00	€ 65.507,00
Mentale Gezondheid	€ 22.938,00	€ 16.384,00	€ 16.384,00	€ -
Aanpak overgewicht en obesitas	€ 57.345,00	€ 57.344,00	€ 57.344,00	€ -
Valpreventie	€ 168.758,00	€ 155.648,00	€ 155.648,00	€ 160.492,00
Leefomgeving	€ 32.769,00	€ 32.768,00	€ 32.768,00	€ -
Opgroeien in een Kansrijke Omgeving en	€ 8.192,00	€ 8.192,00	€ 8.192,00	€ -
Versterken sociale basis	€ 119.605,00	€ 117.965,00	€ 117.965,00	€ 88.435,00
Mantelzorg	€ 32.769,00	€ 32.768,00	€ 32.768,00	€ 29.478,00
Eén tegen Eenzaamheid	€ 32.769,00	€ 32.768,00	€ 26.214,00	€ -
Welzijn op recept	€ 18.023,00	€ 31.130,00	€ 37.683,00	€ 44.217,00
Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 8.192,00	€ 8.192,00	€ 8.192,00	€ -
Coördinatie-kosten regionale aanpak preventie	€ 29.164,00	€ 23.921,00	€ 23.921,00	€ -
Totaal jaarschijf	€ 981.092,00	€ 970.917,00	€ 970.916,00	€ 769.708,00

Tabel 7 Externe geldstromen

Vanuit deze rijksbijdrage worden vanaf 2023 ook inspanningen bekostigd voor het verantwoord middelen gebruik. In de financiële administratie zijn een aantal zogenoemde WBS-elementen ingericht om (meerjarig) de lasten en baten voor de verschillende onderdelen inzichtelijk te maken.

Samenvattend valt voor de beoordeling van de efficiency te concluderen dat het met terugwerkende kracht herleiden van specifieke deelbudgetten uit een meerjarig uitvoeringsprogramma in de reguliere opzet van de financiële administratie ingewikkeld is. Wel is duidelijk uit de terugkoppeling via de P&C cyclus dat er zo efficiënt mogelijk met de beschikbaar gestelde middelen is omgegaan en dat er waar mogelijk ook gebruikt is van externe financieringsmiddelen. Daarnaast is ook hierin duidelijk dat COVID-19-pandemie her en der tot andere afwegingen, lees prioritering, heeft geleid bij onze organisatie maar ook partners.

In de huidige opzet van de financiële administratie is er, door de verantwoordingsplicht in het kader van de SISA regeling, extra aandacht geweest voor een herkenbare inrichting van de financiële administratie waarin specifieke deelprojecten van de brede SPUK sport herleidbaar en daarmee verantwoordbaar zijn.

Hoofdstuk 3: Conclusie

In het vorige hoofdstuk zijn de drie thema's van middelengebruik geanalyseerd: tabaks-, alcohol- en drugsgebruik, waaronder de doelgroepen jongeren, volwassenen en ouderen. Per thema zijn de oorspronkelijke situatie (nulmeting), de nagestreefde doelen (uit het uitvoeringsprogramma) en de huidige stand van zaken (meest actuele score) geanalyseerd. In dit hoofdstuk wordt de hoofdvraag beantwoord: In hoeverre hebben de inspanningen zoals benoemd in het Uitvoeringsprogramma bij de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020-2023 en het Actieplan integrale aanpak middelengebruik 2021/2022 bijgedragen aan de doelstelling om het middelengebruik in de gemeente minimaal te stabiliseren en bij voorkeur verder te laten dalen?

De gemeente Krimpenerwaard had drie speerpunten voor verantwoord middelengebruik:

1. **Speerpunt 1:** We hebben een integrale aanpak voor middelengebruik, die alcohol, roken en drugs omvat.
2. **Speerpunt 2:** We werken toe naar een rookvrije generatie in 2040.
3. **Speerpunt 3:** We willen zwaar alcoholgebruik onder 65-plussers verminderen.

Voor **speerpunt 1** kan geconcludeerd worden dat het Actieplan integrale aanpak middelengebruik 2021/2022 is ontwikkeld, met een focus op alcohol, drugs en roken. Echter, door de onvoorziene omstandigheden van de COVID-19-pandemie heeft de implementatie van het plan vertraging opgelopen. Desondanks is er daadwerkelijk vooruitgang geboekt met de oplevering van een actieplan. Samenwerking is gestimuleerd, maar het is uiteindelijk niet gelukt om alle organisaties erbij te betrekken (tabel 1).

Voor **speerpunt 2** kan worden geconcludeerd dat uit de beoordeling van de daadwerkelijke inspanningen voor een rookvrije generatie blijkt dat niet alle beoogde acties zijn uitgevoerd. Het aantal jongeren dat ooit sigaretten of shag heeft gerookt is gestegen in 2023 (grafiek 1). Een mogelijke oorzaak hiervoor is dat niet alle beoogde acties zijn uitgevoerd of dat de populariteit is toegenomen (tabel 5).

Voor **speerpunt 3** kan geconcludeerd worden dat het percentage overmatige drinkers en zware drinkers onder ouderen in de gemeente Krimpenerwaard is gedaald (tabel 2). De behaalde resultaten kunnen echter niet volledig worden toegeschreven aan de inspanningen van de organisatie, aangezien de daadwerkelijke inspanningen van de gemeente beperkt waren (tabel 3). Tussentijds is besloten om geen verdere inspanningen te leveren voor alcoholgebruik onder ouderen, omdat het team verbeteringen constateerde in de cijfers, aldus de organisatie (tabel 3).

Als er antwoord gegeven moet worden op de vraag of het Uitvoeringsprogramma bij de Nota Gezondheid 2020-2023 en het Actieplan integrale aanpak middelengebruik 2021/2022 hebben bijgedragen aan de doelstelling om het middelengebruik in de gemeente minimaal te stabiliseren en bij voorkeur verder te laten dalen, dan is het antwoord dat dit doel gedeeltelijk behaald is. Er zijn stappen gezet in de samenwerking tussen partners (paragraaf 2.1.1), het aantal zware alcoholgebruikers onder 65-plussers is afgenomen (tabel 2), er is een dalende trend in het gebruik van harddrugs onder jongeren (tabel 4), en sinds 2008 er een dalende trend in het gebruik van wiet en hasj onder jongeren (tabel 4), ondanks een recente toename.

Het blijft echter moeilijk om te bepalen of de behaalde resultaten te danken zijn aan het Uitvoeringsprogramma bij de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020-2023 en het Actieplan Middelengebruik 2021/2022. Het is lastig vast te stellen of de inspanningen van de gemeente Krimpenerwaard (input) met betrekking tot verantwoord middelengebruik daadwerkelijk hebben geleid tot een afname van het aantal gebruikers (output). Dit komt doordat het onderwerp afhankelijk is van vele andere factoren, zoals bestaande initiatieven van diverse ketenpartners en landelijke campagnes om het middelengebruik te verminderen.

Wellicht is de belangrijkste factor die invloed heeft gehad op de resultaten van het Uitvoeringsprogramma bij de Nota Gezondheid 2020-2023 en het Actieplan integrale aanpak middelengebruik 2021/2022 de COVID-19-pandemie. Veel initiatieven konden moeilijk van de grond komen door de diverse COVID-richtlijnen van 2020 tot 2022. Deze richtlijnen kunnen ook hebben geleid tot veranderde gedragingen binnen doelgroepen, zoals de sluiting van horecagelegenheden, waardoor alcoholconsumptie in cafés niet mogelijk was. Dit is mogelijk terug te zien in de afwijkende cijfers rond de COVID-periode (tabel 2).

Het blijft onbekend in hoeverre de inspanningen, zoals beschreven in het Uitvoeringsprogramma bij de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020-2023 en het Actieplan integrale aanpak middelengebruik 2021/2022, zouden hebben bijgedragen aan de doelstelling om het middelengebruik in de gemeente minimaal te stabiliseren en bij voorkeur verder te laten dalen, als alle initiatieven volledig uitgevoerd hadden kunnen worden.

Hoofdstuk 4: Aanbevelingen

Het is gebleken dat het moeilijk is om vast te stellen of de inspanningen (input) van de gemeente Krimpenerwaard met betrekking tot verantwoord middelengebruik daadwerkelijk hebben geleid tot een afname van het aantal gebruikers (output). Dit komt doordat het onderwerp afhankelijk is van vele andere factoren, zoals bestaande initiatieven van diverse ketenpartners. Ook zijn er landelijke campagnes om het middelengebruik te verminderen. Dit betekent echter niet dat er geen aanbevelingen zijn om de effectiviteit van de maatregelen te vergroten. In dit hoofdstuk worden aanbevelingen gepresenteerd die voortkomen uit de analyse en de conclusies.

4.1 Cijfermatig

Voor verantwoord middelengebruik wordt in de kernambities van de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020 – 2023 het doel genoemd om een aanhoudende positieve trend voor middelengebruik te realiseren en beter of vergelijkbaar te scoren dan regio Hollands Midden. Het vergelijken met regio Hollands Midden kan echter leiden tot vertekende conclusies. De prestaties van gemeente Krimpenerwaard maken namelijk deel uit van de score van regio Hollands Midden. Als gemeente Krimpenerwaard goed scoort, beïnvloedt dat de score van regio Hollands Midden. Daarnaast kan gemeente Krimpenerwaard sneller fluctuaties en tijdelijke trends tonen dan regio Hollands Midden, omdat Krimpenerwaard een kleiner aantal inwoners en een kleinere omvang heeft. Bijvoorbeeld door de invloed van een COVID-19-pandemie. Tenslotte kan regio Hollands Midden gemeentes bevatten die demografisch of structureel sterk verschillen. Door intern te vergelijken kan gemeente Krimpenerwaard inzicht krijgen in de eigen situatie en trends. De gemeente Krimpenerwaard zou zelfs een procentuele doelstelling kunnen formuleren om de doelstelling specifieker te maken (SMART). Hierbij moet in gedachten worden gehouden dat Krimpenerwaard afhankelijk is van de gezondheidsmonitors van de GGD. De vragen zijn niet elke keer twee jaar hetzelfde, waardoor het lastig is om sommige antwoorden op vragen elke twee jaar met elkaar te vergelijken. Natuurlijk zou de gemeente Krimpenerwaard zelf onderzoek kunnen doen, maar dit vergt meer tijd, geld en goede relaties met andere instanties waar uitvraag gedaan moet worden.

4.2 Overige inspanningen

Niet alle beoogde acties zijn door de COVID-19-pandemie uitgevoerd. Hoewel bij sommige acties wordt benoemd dat ze niet meer nodig zijn omdat de cijfers verbeteringen laten zien, zoals bij zwaar alcoholgebruik onder ouderen (65+), kan het alsnog goed zijn om deze acties uit te voeren. Denk aan voorlichting aan 65-plussers en hun netwerk over de gevolgen en risico's van alcoholgebruik in samenwerking met welzijnsorganisaties en kerken. De gemeente Krimpenerwaard kan, zoals eerder benoemd, sneller fluctuaties en tijdelijke trends tonen dan regio Hollands Midden, omdat Krimpenerwaard een kleiner aantal inwoners en een kleinere omvang heeft. Wellicht kan het voor deze groep alsnog nuttig zijn om deze acties uit te voeren. Per actie wordt aanbevolen om kritisch te kijken waarom de actie niet is uitgevoerd en of dit niet nodig is geweest, en anders dat het meegenomen kan worden in Uitvoeringsprogramma Gezondheid 2024-2027 "Samen Vitaal!".

4.3 Budgetten toebehorend aan een specifiek uitvoeringsprogramma

De financiële administratie is niet zodanig ingericht dat in een oogopslag te zien is wat besteed is aan verantwoord middelengebruik. De administratie is namelijk opgebouwd op basis van de inrichting van de programmabegroting waarbij verschillende thematieken integraal opbouwen tot een bepaald budget met betrekking tot het type kosten en niet het specifieke uitvoeringsprogramma. Het krijgt daarom de aanbeveling om budgetten toebehorend aan een specifiek uitvoeringsprogramma inzichtelijk te maken in de financiële administratie, zodat er op een eenvoudige manier inzicht verkregen kan worden in de mate waarin budgetten voor bepaalde doelstellingen ook besteed worden aan het uitvoeren van de daartoe opgevoerde inspanningen.

4.4 Uitvoeringsprogramma Gezondheid 2024-2027 "Samen Vitaal!"

Als we kijken naar het nieuwe uitvoeringsprogramma Gezondheid 2024-2027 "Samen Vitaal!", dan sluit dit programma beter aan op de huidige trends. Dit uitvoeringsprogramma hangt rechtstreeks onder het IBK sociaal domein en niet meer onder een aparte nota gezondheidsbeleid. In het nieuwe uitvoeringsprogramma wordt nu gesproken over nicotineverslaving in plaats van roken, waardoor ook andere middelen zoals snus en vpen worden meegenomen. Dit is een belangrijke stap vooruit, omdat het een breder scala aan nicotineproducten omvat die tegenwoordig populair zijn.

In het uitvoeringsprogramma worden de doelstellingen van de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020 – 2023 kort aangehaald. Er is geprobeerd om het verband tussen de resultaten van het uitvoeringsprogramma 2024-2027 en de resultaten van 2020 – 2023 duidelijk te maken. Echter, dit verband komt niet altijd direct naar voren. Het zou nuttig zijn om in het gedeelte waar de doelstellingen van de Nota Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020 – 2023 worden besproken, meer toelichting te geven over bepaalde keuzes die nu niet worden voortgezet. Dit kan helpen om de continuïteit en de rationale achter de beleidskeuzes beter te begrijpen.

Daarnaast blijven de cijfermatige aanbevelingen uit het Uitvoeringsprogramma Gezondheid gemeente Krimpenerwaard 2020-2023 relevant. Het is belangrijk om deze aanbevelingen te blijven volgen en te evalueren om de effectiviteit van de maatregelen te waarborgen en waar nodig bij te sturen.

4.5 Management reactie

Het is goed dat dit onderzoek is uitgevoerd. Het geeft zicht op de manier waarop we met dit onderwerp aan de slag zijn geweest. Het onderzoek beslaat een tijdsperiode waarin we te maken hadden met de gevolgen van de Covid-pandemie, waardoor voorgenomen acties niet of slechts in beperkte mate konden worden uitgevoerd. De conclusies zijn herkenbaar en laten ons ook wel stilstaan bij de vraag wat de lokale overheid kan doen om het middelengebruik onder inwoners te verminderen. Onze rol ligt bij het versterken van de samenwerking van partnerorganisatie, en het vormen van bewustwording over de risico's van middelengebruik. Tegelijkertijd zijn we afhankelijk van andere factoren als maatschappelijke trends en aandacht en inzet van de landelijke overheid. Neemt niet weg dat de cijfers over middelenaanpak in Krimpenerwaard aanleiding geven om hier blijvend en uitdrukkelijk aandacht te besteden. Dit is dan ook meegenomen in het nieuwe Uitvoeringsprogramma Gezondheid, waarin we inzetten op het verminderen van middelengebruik door middel van het project Opgroeien in een Kansrijke Omgeving. Dit is een aanpak dat vanuit het Trimbos Instituut wordt ondersteund en ziet op een preventieaanpak dat is gebaseerd op de uitgangspunten van het IJslandse preventiemodel. Deze uitgangspunten zijn dat data en onderzoek de praktijk aanstuurt, dat organisatie en personen in de omgeving van jongeren zoveel mogelijk bij de aanpak worden betrokken, dat er een continue uitwisseling is tussen onderzoek, beleid en praktijk en dat er lange termijn investeringen worden gedaan. Concreet betekent dit dat we onze ketenpartners (onder meer politie, onderwijs, GGD, maatschappelijke werk, jongerenwerk etc.) die nu veelal eigen acties gericht op jongeren inzetten, gaan verbinden in een samenhangend netwerk en dat we op basis van onderzoek en data een aanpak kiezen die het meest effectief is voor Krimpenerwaard. Belangrijk onderdeel van deze samenwerking is dat er structurele monitoring wordt ingebouwd zodat de effectiviteit van de inzet meetbaar is. Hiermee worden de aanbevelingen met betrekking tot het meten en monitoren overgenomen in het voorgenomen project. Met betrekking tot de aanbeveling om niet uitgevoerde acties nog eens te bezien in het licht van het nieuwe uitvoeringsprogramma, nemen we mee in onze uitvoeringsplanning. Tot slot zullen we de aanbeveling over de allocatie van de specifieke uitvoeringsbudgetten bespreken met het team Financiën en in afwachting van de implementatie van het nieuwe financieel systeem onderzoeken of dit zoveel als mogelijk uitgevoerd kan worden.

Bijlage 1: Hoor en wederhoor

Overzicht geïnterviewden:

- Beleidsadviseur Sociaal Domein, Team Advies Sociaal Domein

Het totaalrapport is ingezien door:

- Beleidsadviseur Sociaal Domein, Team Advies Sociaal Domein
- Teammanager, Team Advies Sociaal Domein